

KATOLIKUS SZEMMEL

AZ EGYHÁZ ALDOZATA

Jézus az utolsó vacsorán meghagyta, hogy ugyanazt eszeledjék tanítványai is, amíg újra visszajön közeik, tehát a világ végezetéig. Az utolsó vacsora megismétlése: az eucharisztika ünneplése, későbbi szóval a mise, az egyház egyetlen áldozata. Főpapja maga Krisztus Urunk. A pap az áldozati oltárnál csupán eleven eszköz, aki kölcsön adta nyelvére és szándékát, hogy kimondhassa azokat a szent szavakat, amelyeket Jézus is mondott.

Ezek a szavak: „Ez az én testem — ez az én vérem” a kovászalan kenyert, az ostyát, Jézus szent testét, a bort pedig Jézus szent vérére változtatják át. Ezáltal Jézus áldozatul adja magát az Atyának és egyúttal eledelül adja magát nekünk. Így az utolsó vacsora megismétlése látható áldozat, amelyet mi Krisztus által bemutatunk, és szent lakoma is, amelyre Krisztus hív meg.

A szentmisét tehát egész odaadással lássuk és halgassuk és vegyük részt benne. A közösségével egyesitem imádságomat, áldozatomat Krisztuséval, és ha lehetséges, magamhoz veszem Krisztus testét is.

A győri kertváros egyik legsebbe épületének belső világát megrendítő helyzetfelvetelben mutatja be Gerencsér Miklós a Népszabadság október 14-i számában. Az állam oltalmára, a társadalmi gondviselésére bízott újszülötteket nevelik itt — a cikkíró szerint: „a sánda Don Juanok gyermekeit” —, akik a szülői szeretetet a fehércsopányos nővéreiktől kapják.

Akár mennyire is megnyugtatónak találja a cikkíró azt a figyelmes és gyengéd gondoskodást, melyben ezeknek a gyerekeknek részük van, süllysen való szavakat talál a „szellemi kalandorkodás, a léha széptevés” elítélésére, mely a társ után sóvárgó nőket szemrebbenés nélkül teszi tönkre, letagadott gyermekeket parancsol világra. S csak messzemenően egyetérthetünk vele abban, hogy „a gyermekeknek apa kell, de nemcsak anyakönyvileg, nemcsak a tartásdíj erejéig, hanem úgy, ahogy az apa szerepéről kialakult erkölcsi fogalmaink.”

Az apák szerepéről kialakult erkölcsi fogalmaink ugyanis pontosan meghatározzák az apaság helyét, méghozzá: a házasságban, az anya mellett, a családban, a szülői hivatás megoszthatatlan egységében. Ezen a természetes körön kívül az apaságnak nemcsak erkölcsi értelemben, de még társadalmi vonatkozásokban sem lehet olyan pozitív szerepe, mint azoknak az apáknak esetében, akik nemcsak biológiai értelemben, hanem minden egyéb kötelezettségük szerint is édesapjuk gyermeküknek.

Ahhoz ugyanis, hogy a gyermek felnőjön, egészséges és erkölcsi emberre váljék, hasznos tagjává a társadalomnak, folytatónja a szülői életének — sohasem volt elegendő, hogy az apa csupán a létfenntartás gondjait és kötelezettségeit vállalja. Biztosítani kell a szeretetet az a lélekért, mely után a gyermek még tudatának ébredése előtt ösztönösen sóvárog. S ez a sóvárgó szeretet akkor teljes, ha — miként a napfényben — együtt van benne minden élető: melegség és világosság, gyengédség és értelmes szigor, virrasztó áldozatkészség a bajban és előrelátó gondosság a bajok elkerülésére. Ezért nincs és nem is lehet külön szeretete az anyának és ismét egy másfajta szeretete az apának. A kettő együtt az a szülői szeretet, melyre a gyermeknek szüksége van. És még az aránylag harmonikus családi életben belül is meg kell nyitni a gyermeknek, ha nem eléggé összefonódott ez a két fókusz és mégis közös tűzű szeretet.

De ugyanez áll a szülők egyéb kötelezettségére is gyermekük iránt. Akiknek gyakorlatuk van benne, tanúsíthatják, hogy mennyire együttes helytállás kell ahhoz a szülői részről, hogy gyermekük megkapja a nélkülözhetetlen támogatást a tanulásban, az élet megismerésében, a jelent-

kező válság-korszakban, de még a legparányibb dolgokban is, amikor igazságot kell tenni két testvér között. Nem vonulhat félre egyik szülő sem azzal, hogy „ez az anyja dolga, az apáé pedig emez”. Ha vannak is megosztott feladatok — a kötelezettség és a felelősség egy és ugyanaz.

Nem állíthatjuk, hogy nem találkoznak igen derék emberekkel, akik valamilyen végzetes oknál fogva kora gyermekiségük óta apa nélkül vagy anya nélkül nőttek fel. De kérdezzük csak meg azt az édesanyát vagy édesapát, aki így nevelte fel gyermekét: kicsoda hősies helytállásra volt szükség ahhoz, hogy a másik hiányát meg ne érezze a gyermek. S egy ilyen hősies áldozat vállalói tudják leghitelesebben tanúsítani Gerencsér Miklós szavait: a gyermeknek apa kell, méghozzá az apa szerepéről kialakult erkölcsi fogalmaink szerint és nemcsak anyakönyvi értelemben.

A „Háborús bűnösök” című svéd film főleleveníti számunkra az elmúlt világháború feneketlen mélységeit. Az ilyen emlékeztetés mindig aktuális. A háború jelentése könnyen romantizálódik bennünk egyfajta kemény torna, erőpróba képévé. Amit átélünk, s a nürnbergi per föllétezt, egészen más volt. Kivétel merénylet az ember ellen, de épp ezzel talán örök időkre leleplezte a háborúk mozgató erőit, alapvető természetét. Ami azelőtt többé-kevésbé lappangva jelentkezett: itt a maga szeggyentelen zűrzavarában.

Nemrég töltötte be századik életévét Turzó Ferencné iskunkorozomai özvegyasszony. A Népszava, abban a kis hírből, amelyben a valóban nem közönséges születésnapról megemlékezik, egy mozzanatot érdemesnek tart feljegyezni Turzó Ferencné százszázadékos életéből: Eppen harmadik esztendeje, hogy megkapta az utolsó kenetet. „Az egyházi útravaló azonban, úgy látszik, korai volt — fűzi hozzá — azóta ugyanis a falu négy plébánosának és két orvosának temetésén vett részt.”

A megjegyzéshez a magunk részéről először is azt szeretnénk hozzáfűzni, hogy Turzó Ferencné esete, hogy a szentkenet felvétele után meggyógyult, nem egyedülálló, még csak nem is ritka.

A szentkenet szentségét, kétségtelen, csak indokolt esetben, olyan betegségben veszi fel a hívő ember, amikor fennáll a lehetősége, hogy meghal. De egyáltalán nem azért kell felvennie, mintha már elbúcsúzna vele az élet: a szentkenet a megerősítés szentsége abban a testi és lelki küzdelemben, amelyet a beteg a válságos állapotban a betegságon megvív.

Azokból az oktatásokból és imádságokból, amelyeket a pap a szentség kiszolgáltatása alkalmával mond, mindez pontosan és meggyőzően derül ki. „Kedves testvér — oktatja a beteget — az isteni Megváltó földi életében kegyesen fogadta a betegeket. De nem feledkezett meg a későbbi idők szenvedőiről sem. Külön szentséget rendelt számukra. Ez a szentkenet szentsége, amely a szenvedőket enyhülést és megkönnyebbülést hoz, és ha még el nem nyerte, megadja bűneinek bocsánatát, valamint elegendőt az ideig tartó büntetéseket is. Az egészséget is helyreállítja, ha az a beteg lelkének javára szolgál. Ha pedig a gyógyulás nem válnék a lélek üdvösségére, akkor megerősíti a beteget a halálküszölemben, a gonosz lélek támadása ellen és egyengeti az utat az örök boldogság felé.”

Krisztus mindenben litagya magát egyházában és annak szentségeiben. Itt akart maradni, mint a betegnek barátja, pártfogója, erősítője és gyógyítója is. Ezt a Krisztus szava a nagybeteg ágyához az egyház, aki éppen a betegért tette legtöbb csodáját. Hozza azért, hogy a test és lélek titokzatos egységén át gyógyulásra legyen, vagy pedig — ha a Gondviselés intézkedéséből elérkezett a búcsú pillanata — könnyebbé tegye az átlépést az Isten színe elé.

„Béke vasárnap” beiktatását javasolta Feltin bíboros az egyházi naptárba

(Folytatás az 1. oldalról)

A tudományos okmányok és felfedezések teológiai átgondolása

Igen tanulságos felszólalások hangzottak el a tudomány és a vallás, a tudomány és az egyház viszonyának helyes szemléletéről is. Egészen lenyűgöző volt Spillbeck meiseni püspök fejtegetése. Természetudósok — úgymond — felszólalják, hogy velük beszélgetve olyan régies nyelvet használunk, amely az ő körükben teljesen idegen. Olyan fogalmak: anyag, ok, substantia, célszerűség, élet — a tudományos világban annyira módosultak, hogy itt a legfőbb ideje, hogy nyílt lélekkel teológiai újabb átgondoljuk ezeket a felfedezéseket és fogalmakat. A válasz, amit e pillanatban adhatnánk, sajnos, nem mindig kielégítő, ami nagy veszélyt is jelent számunkra. Elkerülhetetlen a kérdés: megvan-e valóban nálunk az a szenvedélyes tanulás, ami szükséges ahhoz, hogy helyesen és tudományosan beszéljünk és válaszoljunk? Lelkésiten Teilhard de Chardin útmutatása, aki pap és jámbor ember volt, de a mai tudomány nyelvén beszélt. Sok teológus fölösleges félelme és aggodalma akadályoz minket abban, hogy beszélgetésünk a tudomány világával meghozza a kívánt eredményt, és pedig már Galilei óta és nem a mi hibánk nélkül. A szakadék hit és tudomány között nem mindig rosszakaraból támad, hanem a megismerésben való haladás alapszik. Ezért kell újabb és újabb átgondolnunk felfogásunkat. Ez pasztoriális feladat is, mert a vallási kétkedés, ami különösen az értelmiség körében növekszik, javarészt a katolicizmus nyelvének és a természettudomány nyelvének eltéréséből ered.

A kutatás teljes szabadsága mellett

Cleven kölni segédpüspök sajátosnak mondta, hogy azoknak a katolikusoknak száma, akik tudományos téren működnek, korántsem felel meg a népességi arányoknak. Nagy baj ez azért is, mert az emberek ma is felejtették el a Galilei- esetet s így megerősítve látják azt a félelmüket, hogy az egyház nem barátja a természettudománynak. Jelentse ki tehát a sémma, hogy az egyház elismeri mindenféle kutatás teljes szabadságát és nagyon kívánja,

hogy minél több katolikus tudós működjék a teljes szabadság birtokában. Ki kell emelni itt Kuharics zágáribi felszentelt püspöknek azt a figyelemre méltó óhaját, hogy a Pápai Természetudományos Akadémia a jövőben rendszeresen tájékoztassa az egyházi hierarchiát a mai kutatások eredményeiről. Érdekesnek találjuk Golland brazil érseket az a javaslatát, hogy a Szentszék szervezzen papokból és világiakból titkárságot, amely mindenkinél válaszolni fog, aki az egyházzal és a vallással összefüggő kérdésben komoly dialógust keres.

Újfajta dialógust

Többen rámutattak arra, hogy a legfontosabb az a dialógus, amelyet az egyháznak a modern ateizmussal és főleg a dialektikus materializmussal kell folytatnia. Mint azonban a felszólalásokból világosan kitűnt, az egyháznak nem az a közvetlen célja ezzel, hogy a materialistákat netán istenhitre térítse. Amiről meg akarja győzni őket, az az, hogy a keresztény vallás nem hozza magával az ember elidegenedését, hanem hitében a teljesebb és tökéletesebb ember kialakítására irányul. A végső dolgokra vonatkozó keresztény tanítás nem készíthet a világból és világtól való menekülésre, hiszen a mennyek országa sem más, mint ennek a mi való világunknak megdőlőssége. Schmitt metzi püspök kifejtette ezzel kapcsolatban, hogy a társadalmak szociális dása kikerülhetetlen folyamat. Ahogyan elnevezte, egy „dynamikus szolidaritás” érlelődik ki mindenütt, amely egy tisztán emberileg értelmezett humanizmus jegyében áll, de ennek a humanizmusnak nem egy eszméje összehangban van az evangélium tanításával. Cagiano bíboros, Buenos Aires érseke szerint a mai társadalmi megmozdulások legjellegzetesebb vonása, hogy az emberek szomjaznak az igazságot és sokkal érzékenyebbek irányában, mint minden más természet vagy természetfölötti dolog iránt. Az egyháznak is oda kell tehát hatnia, hogy minél teljesebbé váljék, az emberiségnek olyan közösségévé, ami az igazságosságon és a szereteten alapszik.

Nyújsuk példáját a testvéri közösségnek

Csupán a szavak és a buzdítások ebben a vonatkozásban nem elegendőek — állapították meg a zsinaton. Az egyháznak magának is példát kell adnia erre a testvéri közösséggel. Ne feledjük — mondotta Huyghe arrasi püspök —, hogy az egyház ma egy hatalmas agynak látszik, amelyben a parancsolás és engedelmesség viszonya uralkodik, hozzá nem egyezve abban a torz formában, hogy az érdekeltek megkérdőjelezés nélkül intézkednek. Az egyháznak a keresztény élet egész során a lélek és szellem igazi szabadságát kell elősegítenie, mert csak így növekedhet meg benne a szeretet is. Egy indiai püspök, La Ravoire szerint szükséges ehhez, hogy a latin egyház enyhítse a maga túlzottan jogász arculatát. Krisztus nem volt jogász — mondotta a püspök — és az Európán kívüli világ nehezen fogja felismerni Krisztus művének és tanításának főbb alapjait az egyházban, hacsak törvényhozó intézményként és bírósággént mutatkozik előtte. Ugyanígy értelemben nyilatkozott Maximus IV. Saigh, az egész kelet melchita pátriárkája is. A XVI. század után a katolikus morálfilozófia nagyon a törvény-erkölcs irányába fordult. Ideje — úgymond —, hogy a keresztény morál gyújtópontját ismét Krisztusra állítsák. Tanításunk így fogja a szeretet és szabadság szellemét lelhelni és így fogja felkelteni a személyes felelősség érzését önmagunk és a közösség irányában. A morálfilozófia is állnak XXIII. János pápa szavai: „Még mindig nem fedeztük fel a szeretet követelményeit.”

A kalocsai főegyházmegye gyászolja négy papját

Október 28-án, szerdán délután 17 óra 50 perckor — mint a hírközlő eszközök beszámoltak róla — a Kalocsa felé vezető főútvonalon, Dunavescse előtt három kilométerre négyes halálos autókatasztrófa történt. A budapesti Szent István bazilikában lefolyt ötös magyar püspökszen-telés után a kalocsai főegyházmegye egyházi küldöttsége, amelyben részt vett Kujáni Ferenc apostoli protonotárius, kalocsai nagyrépost, Kovács Vince kanonok, Kalocsa-belvárosi plébános, Sztrilich Károly mb. főesperes, kecei plébános, és a személyautó vezetője, Mihályfi István mb. főesperes, kalocsai plébános: nagy sebességgel haladó személyautóval nekirohantak egy szabályosan kivilágított, álló tehergépkocsinak. A személyautó pap vezetője és három pap utasa a helyszínen meghalt. A katasztrófa után rövid időn belül orvos érkezett a helyszínre, aki Kujáni Ferenc nagyrépostot eszméletlen állapotban, de életben találta és bár mindent elkövetett, nem sikerült a nagyrépostot sem életben tartani. Hamvas Endre kalocsai érsek a budapesti ötös püspökszen-telés után Kovács Géza mb. irodaigazgató és Antal Géza titkára kíséretében autóján ugyanazon az útvonalon viz-szátérokban volt Kalocsa felé. Dunavescse előtt 3 km-re észlelték az autókatasztrófát, mire az érsek megállította a kocsiját és irodaigazgatójával, valamint titkárával együtt a katasztrófa színhelyére ment, ahol megrendülve agnoszkált a négy pap személyazonosságát. Az érsek adta meg az abszolutot. Az érsei irodaigazgató mindaddig a helyszínen maradt, míg a holttesteket el nem szállították.

A magyar katolikus egyház számára minden papjának halála fájdalmas veszteség, még fájdalmasabb ezzel a váratlan szerencsétlenséggel ez a négy. Sztrilich Károly mb. főesperes, kecei plébános, aki életének 47. papságának 23. évében halt meg: hosszú ideig volt kalocsai érsei irodaigazgató és rendkívül szeretetre méltó egyénisége mindenkit barátjává tudott tenni ezen a sok tapintatú igénylő poszton. Mihályfi István mb. főesperes, a kalocsai Szent Imre templom plébánosa — aki 53 éves volt és 28 éve pap — mint tapasztalt és nagy műveltségű lelkipásztor és a papi

közélet embere volt. Széles körben ismert. Kovács Vince főesperes egyházi kanonok, Kalocsa-belvárosi plébános — aki élete 58. és papsága 35. évében állt — egyik mintaképe volt a szentéletű, magas kultúrájú, egyházmegyéje határain kívül is számon tartott papoknak. Országsszerte sokakat megrendített. Kujáni Ferenc apostoli protonotárius, kalocsai nagyrépost, aranyismerő áldozópap életének 74., pappá szentelésének 51. évében bekövetkezett halála. Hosszú időn át volt érsei helytartó, sokszor szolgáltatta tanúságát bölcsességének, jellemének és hajlékonyságának s kivételes tudásának, amelyek országos jelenséggé és jelentőségűvé tették a magyar katolikus egyház életében. Egyházi politikai szerepe mellett — amelyet az egyházzal és államhoz való hűség egyaránt jellemzett — különösen még két területen volt kiváló. Ő volt az érsei egyházmegye Mohács előtti, középkori, tehát majdnem teljesen elpusztultnak tetsző századából minden fennmaradt tényismerője, akiben élettel telve álltak egyváltó az akták és az ásatások tényei. Ez ugyancsak nagy ismerője, értéke és értékelője a kalocsai és kalocsavidéki házipari és népművészetnek, amelyet akkor, amikor erre szükség volt, megszervezni segített. Fennmaradt áldott emléke.

Az autókatasztrófa négy Kalocsa főegyházmegyei pap áldozatának temetése Kalocsán, Géderlaken és Baján október 31-én, szombaton volt nagy részvételű megnyilvánulással. Kalocsán a négy áldozópapért Horváth Alajos kanonok mutatta be a rekviemet. Itt temették el Kovács Vince kanonok plébánost és Sztrilich Károly mb. főesperes, kecei esperesplébánost. A beszentelési szertartást Hamvas Endre kalocsai érsek, míg a temetési szertartást Ijjas József püspök, csanádi apostoli kormányzó végezte. Kujáni Ferenc apostoli protonotárius, kalocsai nagyrépost temetése szűlfalujában, Géderlaken volt. A temetési szertartást Várkonyi Imre prépost, káptalani helynök, az Actio Catholica országos igazgatója végezte. Mihályfi István mb. főesperes kalocsai plébános temetése Baján volt, ahol a temetési szertartást Pintér László főesperes végezte.

A Szentatya felszentelte az újjáépített montecassinoi bazilikát

Október 24-én, szombaton reggel 7 órakor a Szentatya gépkocsin utazott Montecassinóba, az újjáépített bencés bazilika felszentelésére. A viharos időjárás miatt a tervezett helikopteres út elmaradt.

9 óra 15 perckor érkezett meg a pápa Montecassinóba. A kolostor kapujában tizenkét bíboros és sok püspök mellett a bencés főapátok várták, közöttük Legányi Norbert pannonhalmi bencés főapát. Rea Ildefonz főapát üdvözlő beszédében kiemelte, hogy Zakariás pápa óta — aki a bazilikát a VIII. században felszentelte — itt járt II. Hadrián, IX. Leó, II. Sándor, VII. Gergely, III. Viktor, II. és III. Ince és XIII. Benedek pápa is.

A templomszentelés szertartásának első részét a pápa megbízásából Albareda bencés bíboros előző napon elvégezte, most az oltárok szentelése történt meg, amelyet a Szentatyaval együtt bencés és ciszterci püspökök végeztek. A Szentatya ezután csendes szentmisét mutatott be, majd szentbeszédet intézett a megjelentekhez. Ebben többek között ezeket mondta: „Milyen köszönettel is forduljunk felétek, ha nem a keresztények legigazibb és legcsaládiasabb közösségei: Pax huic domui! — békesség legyen e háznak és minden lakójának! Pax! Béke! Ezt a kincset sehol nem őrzik úgy a világban, mint éppen itt. A békét úgy ünnepljük itt, mint újjáélesztett fényt, amelynek jótékony szellemi világosságát egykor a

háború mindent felperzselő lángja kioltotta.” A pápa ezután köszönetet mondott mindazoknak, akiknek részük volt a második világháborúban elpusztult bazilika újjáépítésében, majd így folytatta: „Ünnepeljük hát itt a békét! Szeretnők ezzel mintegy eltörölni a háború végső emlékeit is. Bár adná Isten, hogy minden háborút. Bár lennének a kardok mind ekévé és a lándzsák kaszává. Bár tűnnék el örökre az a mentalitás, amely előkészítette, felszította, kirobantotta a háborút. Uralkodjék helyette az egyetértés és együttműködés szelleme: az a szellem, amely szelíd fátylaként világít a montecassinoi kolostorból.” A Szentatya a továbbiakban a szent benedekrendi eszményről szólt, amelynek varázsa tizenöt évszázad után is törelen. Az egyháznak ma is szüksége van erre a szerzetesi ideálra, de szüksége van rá a világnak is. A Szentatya ezután azt mondta, hogy a bencés szellem egyik legszebb kivirágzása a liturgikus élet. Most a zsinat liturgikus konstitúciója hitet tett amellett, hogy a szent liturgia által kell közelebb hoznunk az embereket Istenhez. Ennek a liturgikus szellemnek ápolása napjainkban a bencés rend egyik főfeladata. Legyenek e küldetésükben tartóira helyezett világosság, amelynek fénye kiárad az egész világra. A pápa ezekkel a szavakkal fejezte be beszédét: „Hogy mennyi segítséget nyújtunk ehhez a nagy feladathoz. Szent Benedeket ezennel Európa atyjává és pártfogójává nyilvánítjuk”.